

A conscious understanding of the structure, main patterns of Earth's development, its spheres, and the processes that have accompanied and continue to accompany this development – including natural and technogenic geological processes that cause crisis situations in ecosystems – and an analysis of the planet's resource potential, its current state, and the possibilities for increasing and using it in an environmentally safe manner provide the basis for geographical forecasts and the search for safe ways to overcome the dangerous challenges facing human civilization in the 21st century [3].

The manual is designed for students pursuing degrees in geography at higher education institutions and serves as a valuable resource for anyone interested in the structure, evolutionary history, and natural resources of the planet.

Список використаних джерел

1. Рудько Г. І., Адаменко О. М. Землелогія. К.: Вид-во Академпрес, 2009. 659 с.
2. Сивий М., Дем'янчук П. Вступ до землелогії (геолого-ресурсні аспекти): навчальний посібник. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2025. 328 с.
3. Сивий М., Дем'янчук П. Основи палеогеографії: підручник. Тернопіль: Осадца Ю.В. 2022. 304 с.

РОЗВИТОК РІВНЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Прохорова Л.А.

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

Proxorova_Larysa@mspu.edu.ua

Результативність професійної діяльності викладача закладу вищої освіти значною мірою визначає здатність майбутніх фахівців інтегрувати знання, що відповідають сучасному рівню розвитку науки, із високим рівнем професійної компетентності, моральної зрілості, творчої ініціативності та соціальної активності.

Освітній процес передбачає взаємодію двох суб'єктів діяльності – викладача та здобувачів освіти. Саме викладач здійснює керівництво пізнавальною діяльністю студентів, забезпечуючи формування системи теоретичних знань, практичних умінь і навичок.

Аналіз наукових джерел дає підстави виокремити низку взаємопов'язаних компонентів педагогічної майстерності, що функціонують як інтегрована система навчально-виховних дій. Важливим її складником є високий рівень професійної відповідальності викладача за результати освітнього процесу.

Однією з визначальних ознак педагогічної майстерності виступає реалізація принципів виховуючого та розвивального навчання [1,3,4].

Формування педагогічної майстерності неможливе без орієнтації викладача на безперервне професійне самовдосконалення. Це передбачає систематичне розширення фахових знань, опанування міждисциплінарних зв'язків, інтерес до психологічних і педагогічних аспектів навчання, а також демонстрацію практичної значущості навчального матеріалу. Лише цілеспрямована і постійна робота над оновленням змісту навчальної дисципліни відповідно до сучасних наукових досягнень створює підґрунтя для досягнення високого рівня педагогічної компетентності.

Педагогічна майстерність також передбачає дотримання норм педагогічної етики, що зумовлює розвиток таких якостей, як професійна відданість, справедливість, оптимізм. Важливим її проявом є педагогічний такт, який визначає доцільність і міру впливу викладача на студентів, ґрунтується на моральній зрілості, принциповості, самокритичності та внутрішній переконаності.

Суттєву роль у підвищенні ефективності навчання відіграє здатність викладача використовувати психологічні механізми пізнавальних процесів — уваги, сприйняття, мислення та емоцій. Урахування індивідуальних особливостей пам'яті студентів сприяє глибшому розумінню їхніх навчальних можливостей і забезпечує індивідуалізацію освітнього процесу.

Необхідною умовою професійного зростання викладача є самоосвіта, яка за своєю природою наближена до науково-дослідницької діяльності. Вона стимулює активний пошук нових підходів у навчально-методичній і науковій роботі.

Формування педагогічної майстерності нерозривно пов'язане з реалізацією основних дидактичних принципів: систематичності й послідовності, доступності, свідомості й активності, індивідуалізації, науковості, зв'язку теорії з практикою. Їхнє впровадження забезпечує ефективність освітнього процесу та сприяє гармонійному розвитку особистості студента [1].

З метою підвищення якості професійної підготовки у закладах вищої освіти активно впроваджуються проблемно-орієнтовані лекції, що сприяють розвитку самостійного мислення, здатності до нестандартного розв'язання професійних завдань і прийняття обґрунтованих рішень на основі фундаментальних знань.

Важливою складовою педагогічної майстерності є здатність організовувати ефективну педагогічну комунікацію у формі діалогу. Такий підхід формує сприятливий психологічний клімат і підвищує результативність навчально-виховного процесу. Лекції-діалоги передбачають подання матеріалу в дискусійній формі з використанням продуманих запитань для стимулювання мислення студентів.

Серед інноваційних освітніх технологій доцільно виокремити:

- методи формування професійного інтелекту, орієнтовані на розвиток самостійної творчої діяльності на основі фундаментальних знань;

– системи адаптивного контролю з використанням зворотного зв'язку, що забезпечують індивідуалізацію навчання;

– координацію діяльності структурних підрозділів закладу освіти на основі єдиних підходів до оцінювання якості підготовки.

Інформатизація суспільства зумовила активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес, що трансформує зміст і форми проведення занять, а також підходи до контролю знань. Використання цифрових ресурсів, зокрема електронних підручників, сприяє підвищенню самостійності та пізнавальної активності студентів [2].

Отже, формування педагогічної майстерності викладача є складним і тривалим процесом, що потребує системної роботи як самого фахівця, так і колективу кафедри. Реалізація окреслених підходів у практиці закладів вищої освіти сприятиме підвищенню якості професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Список використаних джерел

1. Головкова Н., Балашова С. Педагогічна майстерність викладача вищого навального закладу як складова навчально-виховного процесу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогіка»*. 2017. №2 (6). С.21-25.

2. Гришко С.В., Левада О.М., Непша О.В. Формування інформаційної компетентності студентів-географів засобами геоінформаційних систем. *Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»*. № 3(49) 2025. С.370-391. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-3\(49\)-379-391](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-3(49)-379-391)

3. Кофанова О., Кофанов О. Шляхи розвитку педагогічної майстерності викладачів-дослідників у технічному закладі вищої освіти. *Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній заклад середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти*. 2023. № 1(3). С. 403–411. <https://doi.org/10.18372/2786-5487.1.17721>

4. Крицький Т.І., Боднар Р.Я., Наумова Л.В., Воронцова Т.О., Дросик М.М. Педагогічна майстерність викладача університету в умовах сучасних освітніх викликів. *Педагогічна академія: наукові записки*. 2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17502018>